

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають навчитися самостійно мислити, поглибити засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання мають бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на практичному занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний і підсумковий семестровий контроль. З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

ЗМ1 Самостійна робота №1 (2год.)

Тема 4. Основні закони риторики.

Студенти повинні:

Знати: прийоми мислення, вимоги до мовлення і мислення, як правильно читати й осмислювати прочитане; володіти прийомами мислення та мовлення, збагачувати індивідуальний словник, правильно читати, осмислювати й опрацьовувати текст.

Вміти: відредагувати текст.

Література:

1. РИТОРИКА: Навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / Укл. Гузенко І. І. – Львів, 2014. – 328с.
2. <http://studcon.org/osnovni-zakony-rytoryky>

Запитання для самоконтролю.

1. Чому нас вчить риторика?
2. Які основні закони риторики?

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи №2

Ознайомтесь з поняттям риторики та основними законами риторики та виконайте практичні завдання з теми.

Практичне завдання:

Вправа 1. Відредагуйте подані словосполучення та слова.

Безнаказанність, біля мільйона гривень, буду через пару хвилин, взятка, виборне право, виключення з правил, виключно гарний настрій, закон вимагає доопрацювання, вимушена міра, винести подяку, висвітити питання, відволікати увагу, відкрив двері до кімнати, відкрийте очі, відкрита людина, відноситися до товариша, відносини між людьми, відрізнати закон, відсутність часу, відтік кадрів, відчислення у бюджет, відчуття обов'язку, вірний висновок, вірогідний результат, взяти на замітку, включати лампу, внаслідок перемоги, воєнна підготовка, в сім годин, втратив свідомість, вулицею рухалась колона, залізнодорожній вокзал, затіяв спір, затягувати роботу, заставляти, збереження грошей, збільшення цін, згідно закону, здавати іспити, з усіх сторін, зустрічаються помилки, іде до обличчя, кинулось в око, діюче законодавство, книжна торгівля, конкурентноздібний, кристально чистий, крупно масштабний, купля, мало чисельні народи, минулорічний, міроприємство, на основі законів, наносити збитки, на повісті дня одне запитання, написав дві строчки, на протязі дня, настоювати на своєму, наші взаємовідносини, нестерпна біль, шалена нежить, неякісно, нічого не поробиш, носити характер, об'єм законотворчих робіт, область промисловості, один на один, один та два рівняється трьом, опираючись на закон, пів восьмого, переверніть сторінку, переписуватись з кимось, підбір кадрів, підводити підсумки, піднімати зарплату, піднімати питання.

Вправа 2. Поставте наголос в словах.

Ознака, разом, абихто, адже, аніякий, багатоциліндровий, багатошаровий, безвідсотковий, бездомішковий, бездротовий, безподатковий, бешкет, бородавка, бородавковий, броня (від «забронювати»), броня (обладунки), бубон (муз.

інструмент), бубон (запалення лімфатичних залоз), бюлетень, ваги, валовий, вапняний, ввести, ввігнутий, ведмедиця, верба, видання (процес), процес (часопис), видобуток, визвольний, визнання, виконання, випадок, виправдання, випробний, витрата, вишиванка, вишиваний, одинадцять, фаховий, випадок, рукопис, машинопис.

Вправа 3. Перекладіть українською мовою

Пятдесят три гривни, квартира со всеми удобствами, кожанная кутка, кожний покров, в затруднении, временно отстранить, вакантная должность, восстановить в должности, исковое заявление, испытательный срок, к заявлению прилагаю, назначить к рассмотрению, на общественных началах, на постоянную работу, уволиться по собственному желанию, уволить с занимаемой должности, отпуск внеочередной, отпуск по болезни, по семейным обстоятельствам, по собственной инициативе, приступить к исполнению обязанностей, работа по совместительству, семейное положение, на стажировку.

Риторика. Основні закони риторики.

Риторика — це наука про способи переконання та впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей. Ця наука вивчає методику творення тексту, визначає його структуру, найпридатнішу для зрозумілого й аргументованого викладення думки.

Риторика — теорія красномовства; наука про ораторське мистецтво; майстерність вживання мови для передачі інформації і для інтелектуального та емоційного переконання.

Засвоєння риторики ораторами вважалося необхідною підготовкою в стародавній Греції та Римі. Найвидатніші теоретики риторики були в Греції, а практики – у Римі.

Інтелектуальні посібники, написані Аристотелем, Квінтіліаном і Цицероном, як і вся літературна критика базувалась на риторичних правилах. Аристотель розрізняв три способи переконання: логічний, емоційний, етичний.

Аристотель кодифікував правила риторичного змісту під категоріями винахідливості, пристосування і стилю.

Разом з діалектикою і граматиною, риторика складала тривіум, базову частину навчального плану у середньовічній освіті. Її правила були пристосовані до середньовічних форм, таких як проповіді і правові документи.

Сучасна риторика

На зламі ХХ сторіччя відродження риторичної думки означилося заснуванням факультетів риторики й промов при закладах освіти, а також формуванням національних та міжнародних риторичних професійних організацій. Теоретики загалом погоджуються, що значною причиною такого відродження вивчення риторики стало поновлене визнання важливості мови й переконання в щораз більш просякнутому медіа ХХ сторіччі. Початок панування реклами та мас-медіа, як-от фотографія, телеграфія, кіно й радіо надали більшу роль риторичі в житті людей.

Викладання риторики в Західній Європі і у США поновилося з кінця 50-х років ХХ сторіччя. А з появою таких шкіл, як група «μ» («Мю») у Бельгії та Франції, риторику взагалі почали вважати одним із найцікавіших, найактуальніших і найперспективніших напрямів функціонально-комунікативного підходу до вивчення мови.

До визначних теоретиків сучасної риторики належать Хаїм Перельман, Генрі Джонстоун, Кеннет Берк, Маршалл Маклуен та І. В. Річардс.

Риторика з напівсхоластичної науки про пишне мовлення (так її витлумачували в середньовіччі) стає наукою про ефективне спілкування у всіх можливих життєвих комунікаціях. Сприйняття риторики в такому ключі визначає необхідність риторичної освіти на всіх рівнях її здобуття. Шведський професор Хосе Луїс Рамірес, вважає риторику основою не лише освіти, а й громадянського суспільства.

У сучасній філософії та лінгвофілософії з'явився напрям комунікативної філософії. Його ідея – так звана ідеальна комунікація, або трансцендентна прагматика і трансцендентна риторика. Представники цього напрямку (Юрген Габермас, Вікторіо Гьосле та інші), стверджують, що гармонійне суспільство може існувати тільки в тому випадку, коли воно послуговується ідеальною

риторикою. Ідея риторики ефективного спілкування та трансцендентної прагматики скерована на те, щоб якомога більша кількість членів суспільства була озброєна риторичними знаннями і, спілкуючись між собою, створювала гармонійне суспільство. Тобто комунікація між різноманітними суспільними осередками, організаціями, установами повинна бути не конфронтативною, а толерантною та ефективною. Ідея толерантності спілкування ґрунтується на багатьох чинниках, найважливішим серед яких є засвоєння риторичних умінь і навичок.

На сьогоднішній день дуже мало уваги приділяється риториці, можливо тому в нашій країні немає стійкої і виваженої політики демократії. Сучасна риторика – це теорія та майстерність ефективного (доцільного, впливового, гармонійного) мовлення. Предметом сучасної загальної риторики є загальні закономірності мовленнєвої поведінки, що діють у різних ситуаціях спілкування, сферах діяльності, та практичні можливості використання їх з метою створення ефективного висловлювання. Доцільність мовлення – це його відповідність основній меті мовця, його мовленнєвому наміру. Впливовість мовлення – це його здатність розбудити розум і почуття, змусити слухача спочатку прислухатися, прихильно та зацікавлено, а потім змусити прийняти те бачення оточуючого світу, яке йому запропонує мовець.

Основні розділи класичної риторики:

Інвенція (винахід, вигадка) — перший розділ риторики в якому розробляється етап задуму, намірів, ідей, формулювань, майбутнього вступу.

Диспозиція (розташування, розміщення) — це другий розділ риторики, в якому формулюються основні поняття про предмет виступу і визначення правил оперування ними.

Елокуція (висловлююсь, викладаю) — третій розділ риторики, в якому розкриваються закони мовного вираження теми виступу.

Елоквенція — підрозділ елокуції, яку можна назвати серцевиною красномовства, тому що у ній допускається використання різноманітних художніх засобів: епітетів, метафор, а також фразеологізмів і крилатих виразів.

Меморія (пам'ять, згадка) — наступний розділ риторики, призначення якого — допомогти оратору запам'ятати зміст промови так, щоб не розгубити не тільки фактичну інформацію, а й образність, цікаві деталі.

Акція (дія) — призначення полягає у тому, щоб підготувати оратора зовнішньо і внутрішньо.

Закони риторики.

Перший закон (концептуальний) формує і розвиває в людини уміння всебічно аналізувати предмет дослідження і вибудовувати систему знань про нього (задум і концепцію).

Другий закон (закон моделювання аудиторії) формує і розвиває в людини уміння вивчати в системі три групи ознак, які позначають «портрет» будь-якої аудиторії: • соціально-демографічні, • соціально-психологічні, • індивідуально-особистісні.

Третій закон (стратегічний) формує і розвиває в людини уміння розробляти програму діяльності на основі створеної концепції з урахуванням психологічного портрета аудиторії:

- визначення цільової установки діяльності (навіщо?);
- виявлення і дослідження суперечностей у досліджуваних проблемах;
- формування тези (головної думки, власної позиції).

Четвертий закон (тактичний) формує і розвиває в людини уміння працювати з фактами та аргументами, а також активізувати мисленнєву діяльність співрозмовників (аудиторії), тобто створити атмосферу інтелектуальної й емоційної співтворчості.

П'ятий закон (мовленнєвий) формує і розвиває в людини вміння володіти мовленням (одягати свою думку в дієву словесну форму).

Шостий закон (закон ефективної комунікації) формує і розвиває в людини уміння встановлювати, зберігати й закріплювати контакт з аудиторією як необхідну умову успішної реалізації продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.

Сьомий закон (системно-аналітичний) формує і розвиває в людини уміння рефлексувати (виявляти і аналізувати власні відчуття з метою навчитися робити висновки з помилок і накопичувати цінний життєвий досвід) і оцінювати діяльність інших, тобто визначатися, як допомогти іншому ефективніше здійснювати його діяльність, а також навчитися вбирати в себе цінний досвід іншого.

Закон гармонійного діалогу – для досягнення гармонії між оратором та аудиторією необхідно досягти діалогу в промові.

Його реалізація сприяє виконанню принципів:

- уваги до адресата;
- близькість змісту мовлення інтересам адресатів;
- конкретизації у викладенні матеріалу;
- принцип руху – аудиторія має відчутти, що промова відбувається в часі і просторі.

Закон руху і орієнтування адресата – оратор повинен добре орієнтувати слухача в просторі своєї промови.

Закон емоційності мовлення. Для його виконання можуть використовуватись тропи. *Закон задоволення* – задоволення (від процесу спілкування) отримують і оратор і слухачі.